

DANDERYDS
KOMMUN

Miljöprogram

för Danderyds kommun 2016 - 2020

KS 2013/0283

Miljöprogram för Danderyds kommun 2016 - 2020

Omslagsbild: Fridlyst citronfläckad kärrtrollslända vid Ekebysjöns naturreservat.
Foto: Richard Vestin.

De 16 nationella miljömålen
Illustrationer:
Tobias Flygar.

Värdegrund

Danderyds kommun ska främja en långsiktigt hållbar utveckling med generationsmålet i fokus. Generationsmålet innebär att behoven hos människor som lever idag tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras. Kommunen ska vara en förebild och genom planering och beslut stimulera till och ge förutsättningar för en god miljö och en god hälsa för invånarna.

Syfte med miljöprogram

Syftet med miljöprogrammet för Danderyds kommun är att styra mot en god och hälsosam miljö och en långsiktigt hållbar utveckling. Det visar vad vi ska göra på lokal nivå för att nå de nationella miljökvalitetsmålen. Danderyds kommuns miljöprogram ska vara styrande för alla verksamheter som finansieras av kommunen och underlätta miljöarbetet för dem som bor och verkar i kommunen. Miljöprogrammet är det övergripande styrdokumentet för hållbarhetsarbetet i kommunen där det viktigaste från övriga styrdokument finns samlat.

Kommunens övergripande mål

Miljöprogrammet utgår från Sveriges miljökvalitetsmål, från frågorna som ingår i de nationella och regionala miljökvalitetsmålen samt från kommunens övergripande mål inom miljöområdet som är:

Danderyds kommun ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.

Miljöprogrammet är indelat i fem områden som täcker in 15 av de nationella miljökvalitetsmålen och de 6 prioriterade regionala målen. Kopplat till miljöprogrammet finns en handlingsplan där mål, uppdrag och förslag till åtgärder/aktiviteter finns samlade.

De 16 nationella miljökvalitetsmålen

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Miljöprogrammets fem prioriterade områden

Fokusområden	Förtydligande för Danderyd	Koppling till nationella miljö kvalitetsmål
Frisk luft	Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar.	<ul style="list-style-type: none"> • Frisk luft • Begränsad klimatpåverkan
Friskt vatten	Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av näringsämnen och föroreningar till sjöar, vattendrag och hav.	<ul style="list-style-type: none"> • Levande sjöar och vattendrag • Hav i balans samt levande kust och skärgård • Ingen övergödning • Bara naturlig försurning • Grundvatten av god kvalitet
Biologisk mångfald	Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att gynna och förstärka den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska verka för att vid samhällsbyggande och förvaltning bygga in biologisk mångfald för att främja ett rikt växt och djurliv.	<ul style="list-style-type: none"> • Ett rikt växt- och djurliv • Levande skogar • Myllrande våtmarker • Ett rikt odlingslandskap
God bebyggd miljö	Danderyds kommuns bebyggda miljö ska vara god och hälsosam. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Danderyds kommun ska planera och bygga miljöanpassat samt verka för en giftfri miljö och minskat buller.	<ul style="list-style-type: none"> • God bebyggd miljö • Säker strålmiljö
Giftfri miljö	Miljön i Danderyds kommun ska vara fri från ämnen som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska arbeta aktivt med utfasning av farliga ämnen och kemikalier och underlätta för dem som bor- och verkar i kommunen att få en giftfri miljö.	<ul style="list-style-type: none"> • Giftfri miljö • Skyddande ozonskikt

Kommunens roll och möjlighet att påverka

Kommunen har en viktig roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle eftersom den har möjlighet att påverka på den lokala nivån, bland annat i rollen som tillsynsmyndighet, planerare, inköpare, förvaltare, fastighetsägare, väghållare, markägare, arbetsgivare, utbildare och informatör.

Det är viktigt att kommunen tar sitt ansvar när det gäller miljöfrågorna, föregår med gott exempel och är en förebild i miljöarbetet. En viktig uppgift för kommunen är att skapa förutsättningar för ett hållbart samhälle och underlätta och inspirera dem som bor och verkar i Danderyd att anta ett miljövänligt förhållningssätt.

Danderyd ska verka för ett hållbart samhälle genom att aktivt lyfta in hållbarhetsfrågor i samarbete med övriga aktörer. Det kan exempelvis vara i nätverk kring upphandlings-, trafik-, avfalls-, energi-, luft- och vattenfrågor.

Ansvar och genomförande

Kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnderna har det politiska ansvaret för att tillsätta resurser till miljöprogrammets genomförande. De ska i beslut verka för att målen och uppdragen i miljöprogram och handlingsplan uppnås.

Uppföljning

Miljöprogrammet ska följas upp en gång per år. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljningen och för att samordning sker med övriga berörda nämnder. Nämnderna ansvarar för underlag i form av miljöredovisning. För att följa utvecklingen ska uppföljning ske på ett urval av gröna indikatorer som representerar miljöprogrammets fem fokusområden.

Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar.

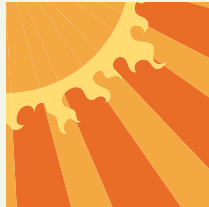
Bakgrund

Klimatpåverkan genom utsläpp av växthusgaser är ett av de allvarligaste hoten mot mänskligheten. År 2013 släpptes det ut nästan 52 000 ton koldioxidekvivalenter i Danderyds kommun, vilket motsvarar cirka 1,6 ton per kommuninvånare. Utsläppssiffrorna inkluderar inte konsumtion och resor med flyg. En familj som bor i villa med två bilar, har hög köttkonsumtion och som gör två längre flygresor per år släpper ut runt 20 ton per person årligen.

Danderyds förhållandevis låga utsläpp av växthusgaser, jämfört med många andra kommuner, beror framförallt på att Danderyd inte har några industrier eller värmekraftverk. Den största utsläppskällan kommer från transporter som står för 80 % av växthusgasutsläppen. Det är därför viktigt att kommunen arbetar aktivt med att minska de klimatpåverkande utsläppen från transporter och främjar ett hållbart resande.

Trafiken står för kommunens mest betydande miljöpåverkan. Särskilt utmärkande är luftföroreningar och buller, framförallt från E18 där gränsvärden för partiklar har överskridits. År 2014 passerade cirka 100 000 fordon per dag Stocksundssnittet på E18. I takt med att Storstockholm växer kommer sannolikt allt fler fordon passera genom kommunen och andelen tung trafik att öka.

Kommunen har en viktig roll att vara föregångare genom att ställa om till att bli en fossilbränsleberoende organisation och samtidigt underlätta för danderydsborna att minska sin klimatpåverkan. Detta kan exempelvis göras genom att verka för en hållbar utveckling i planarbetet; förbättra cykelvägnätet; iordningställa väderskyddade cykelparkeringar; fasa ut oljepannor; verka för en återvinningscentral i kommunen; underlätta för matavfallsinsamling; sätta upp laddstolpar för elfordon samt verka för bilpooler och låncyklar.

Detta ska kommunen göra för att minska klimatpåverkan och få en friskare luft i Danderyd

- Arbeta för att de som bor och verkar i Danderyd minskar växthusgasutsläppen
- Kommunens organisation ska vara fossilbränsleoberoende år 2020
- Luftkvaliteten i kommunen ska förbättras

Detta kan du göra

- Gå, cykla, åk kollektivt, samåk eller gå med i bilpool
- Konsumera klimatsmart och handla miljömärkta varor
- Spara energi och använd förnybar energi
- Undvik att elda ditt trädgårdsavfall, kompostera hellre

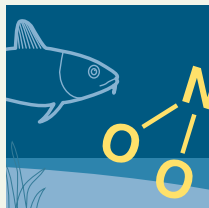
Friskt vatten

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska främjas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av näringsämnen och föroreningar till sjöar, vattendrag och hav.

Bakgrund

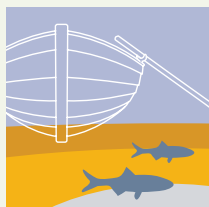
Danderyds kommun omges av kustvatten i väster, öster och söder. Alla kommunens invånare bor inom 3 km till kustvatten och sjöar med stora natur- och kulturvärden. Dessa är viktiga för livskvaliteten för dem som bor och verkar i kommunen och för den biologiska mångfalden.

Kommunens kustvatten klarar i dagsläget inte vattendirektivets krav på god ekologisk och kemisk status. Enligt Vatteninformationssystem Sverige (VISS) så klarar inga kustvatten God nivå även om kvicksilver exkluderas. Det största miljöproblemet är övergödningen vilket leder till syrefattiga förhållanden samt miljögifter. Kommunens sjöar har framförallt problem med övergödning och främmande arter som vattenpest. Badvattenkvaliteten är förhållandevis god i kommunens sjöar och kustvatten.

Kommunen kan verka för ett friskt vatten genom att ställa krav på hållbar dagvattenhantering vid byggnation, entreprenader och skötsel; verka för att på kommunägd mark minimera bekämpningsmedel och konstgödsel; informera båtägare om kemikalier och utöka möjligheterna till båtbottentvätt och latrintömning.

	Ekologisk status/ potential	Kemisk status (exklusive kvicksilver)
Edsviken	Dålig	Uppnår ej god
Lilla Värtan	Måttlig	Uppnår ej god
Stora Värtan	Måttlig	Uppnår ej god

Detta ska kommunen göra för ett friskare vatten i Danderyd

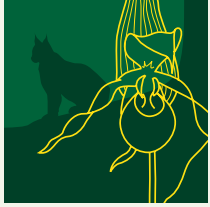
- Minska belastningen av näringsämnen och föroreningar till vattendrag, sjöar och kustvatten
- Statusen för sjöar och kustvatten får inte försämrats och kustvattnet ska uppnå god status i enlighet med vattendirektivet
- Hållbar dagvattenhantering ska eftersträvas

Detta kan du göra

- Visa hänsyn till naturen
- Gödsla inte i onödan
- Undvik att tvätta bilen på tomten
- Led regnvattnet till en grönyta på tomten
- Spola inte ner kemikalier, läkemedel och damm i toaletten

Biologisk mångfald

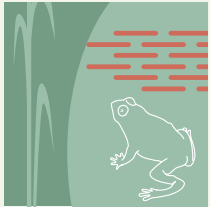

Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att gynna och förstärka den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska verka för att vid samhällsbyggande och förvaltning av infrastruktur bygga in biologisk mångfald för att främja ett rikt växt- och djurliv.

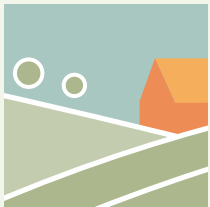
Bakgrund

För närvarande sker en mycket stark tillbakagång av växter och djur på jorden. Hastigheten på tillbakagången uppskattas till 100 gånger den takt som varit normal under jordens geologiska historia. Utarmning av den biologiska mångfalden i Sverige beror till stor del på att skogs- och jordbruk inriktar sig på att likrikta produktionen över mycket stor del av landets yta. Endast i och i närheten av större stadsregioner är förhållandena idag goda för att kunna bevara biologisk mångfald. Det beror på frånvaron av stora areella näringar där människor bor, och att mark används för andra ändamål än jord- och skogsbruk.

Även i Stockholmsregionen sker dock en kontinuerlig förlust av biologisk mångfald. Detta beror delvis på den höga exploateringstakten som leder till fragmentering av grönstruktur. En annan bidragande orsak är att skötsel av vägar, parker och natur sällan är inriktad mot att bevara biologiska värden som hör till de ekosystem som naturligt hör hemma här.

För att motverka fragmentering av natur kan Danderyd genom smart planering bygga in naturvärden och biologisk mångfald i bebyggelsen och samtidigt få samhällsvinster. Exempelvis går det att bevara äldre träd i mycket hög utsträckning vid många exploateringar. Anläggning av gröna tak kan ersätta förlorad ängsmark. Ett tredje exempel är att använda inhemska växter och anlägga så att olika livsmiljöer för växter och djur skapas inne i bebyggda områden.

Vid skötsel och förvaltning av kommunens mark finns det stora möjligheter att hindra förlust av biologisk mångfald utan att det inkräktar på människors trivsel. Många gånger vill människor ha samma kvalitéer som växter och djur – ett varierat landskap med många olika miljöer att vistas i, både öppen mark och sluten lund och skog.

Detta ska kommunen göra för att främja biologisk mångfald i Danderyd

- Sköta och bevara naturområden och gröna ytor så att biologiska värden inte försvinner
- Främja biologisk mångfald vid anläggningsarbeten och exploatering
- Stärka kunskapen och medvetenheten om Danderyds natur, biologiska mångfald och ekosystemtjänster

Detta kan du göra

- Bevara äldre träd och varierad natur
- Variera gräsmattan med ängs- och naturmark
- Undvik att gödsla
- Välj växter som växer naturligt i Sverige vid plantering
- Konsumera medvetet och stärk därmed biologisk mångfald även globalt (ta hjälp av miljömärkningar)

God bebyggd miljö

Danderyds kommuns bebyggda miljö ska vara god och hälsosam. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Danderyds kommun ska planera och bygga miljöanpassat samt verka för en giftfri miljö och minskat buller.

Bakgrund

Befolkningen i Stockholmsregionen ökar snabbt, vilket medför ökat behov av bostäder, arbetsplatser och effektiva trafiklösningar. Danderyds kommun ansvarar för samhällsplaneringen och har här en viktig roll att föregå med gott exempel och styra mot ett hållbart samhälle.

Detta kan göras genom att bygga i kollektivtrafiknära områden, bygga bort störande trafikbuller, bygga in ekosystemtjänster och biologisk mångfald, använda energieffektiva lösningar och miljövänliga material samt främja ökad återvinning för dem som bor och verkar i kommunen. Samtidigt är det viktigt att bevara det kulturhistoriska arvet, vilket är en viktig del av Danderyds identitet.

En god bebyggd miljö i Danderyd på lång sikt innebär att vi behöver ta oss an flera utmaningar; att förändra transportsystemet genom att främja till gång-, cykel- och kollektivtrafik; att utveckla bättre kretsloppsanpassade lösningar för avfalls- och dagvattenhantering; att minska funktionssepareringen och skapa närhet för Danderydsborna till rekreation, natur och kultur.

Detta ska kommunen göra för en god bebyggd miljö i Danderyd

- Påverkan från trafikbuller ska minska
- Främja gång-, cykel- och kollektivtrafik
- Möjligheten till sortering av avfall ska förbättras för dem som bor och verkar i kommunen
- Invånare ska ha nära till grön-, vatten eller parkområden
- När kommunen bygger om eller nytt ska miljömässigt hållbara metoder och material användas

Detta kan du göra

- Gå, cykla och åk kollektivt
- När du bygger, bygg miljöanpassat
- Lämna överblivet material till återvinning och återbruk

Giftfri miljö

Miljön i Danderyds kommun ska vara fri från ämnen som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska arbeta aktivt med utfasning av farliga ämnen och kemikalier och underlätta för dem som bor och verkar i kommunen att få en giftfri miljö.

Bakgrund

Kemikalier finns i det mesta vi använder i vardagen i alltifrån kläder, inredning och mat till läkemedel, bekämpningsmedel, elektronik och möbler. Vissa kemiska ämnen har väl kända negativa effekter på både hälsa och miljö. I många andra fall vet vi mycket lite om vilka effekter ämnen har. Många av de kemikalier som finns i vardagsprodukter riskerar att vara cancerorgena, allergiframkallande, hormonstörande eller på annat sätt öka riskerna för negativa hälsoeffekter. Barn och unga

är särskilt känsliga för påverkan av kemikalier.

Kommunen kan agera enligt försiktighetsprincipen och fasa ut potentiellt giftiga kemikalier. Detta kan göras genom att ställa krav i upphandling på miljöanpassade produkter och varor; att byta ut kemiska produkter till bästa möjliga alternativ; att öka andelen ekologiska livsmedel vid förskolor, skolor och äldreboenden; att hantera farligt avfall på rätt sätt och förhindra att avfall uppstår samt att främja återbruk. En annan viktig fråga är att hantera kommunens förorenade områden. Detta kan göras genom inventering och att verka för att efterbehandling påbörjas där så krävs.

Detta ska kommunen göra för en giftfri miljö i Danderyd

- Fasa ut farliga ämnen och vägleda de som bor och verkar i kommunen att minska sin kemikalieanvändning
- Minska utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från fastigheter och anläggningar
- Minska mängden avfall och dess farlighet
- Minska användningen av hälso- och miljöfarliga kemiska produkter
- Öka andelen ekologiska livsmedel som köps in till kommunens verksamhet
- Antalet förorenade områden i kommunen ska minska

Detta kan du göra

- Gör medvetna val och ta stöd av miljömärkningar
- Sortera ditt farliga avfall och lämna det till återvinning
- Använd inte bekämpningsmedel och kemikalier i onödan
- Rensa bort farliga kemikalier och gamla mjukplaster från hemmet

Gröna Indikatorer

Kommunens hållbarhete följs genom att följande 16 nyckeltal årligen följs upp

1. Utsläpp av växthusgaser

Den hållbara nivån på utsläpp av växthusgaser ligger i intervallet 0,7 till 1,5 ton kol-dioxidekvivalenter per person och år. Danderyds växthusgasutsläpp är cirka 1,6 ton per person och år. Utsläppssiffrorna inkluderar inte konsumtion och resor med flyg.

2. Körsträcka med bil (km per invånare)

Trafiken i Danderyds kommun har stor påverkan på luftkvalitet, buller och klimat och tar stort utrymme och naturresurser i anspråk.

3. Andel som använder cykel

Cykeln är jämfört med bilen ett miljövänligt fortskaffningsmedel, som tar liten yta till anspråk och som samtidigt främjar folkhälsan.

4. Antal cykelpassager vid Stocksundsbron

Många cyklister från Danderyd och nordostkommunerna cykelpendlar över Stocksundsbron. Mätningar här ger en indikator på hur cykeltrafiken förändras i nordostregionen.

5. Andel kommunägda lokaler uppvärmda med fossilbränslefri energi

Kommunen ska vara en föregångare och fasa ut icke förnybara bränslen i uppvärmningen av fastigheter.

6. Årsförbrukningen av fossila drivmedel för kommunens fordon

Kommunens ägda och leasade fordon använde 27,6 kubikmeter fossila drivmedel år 2014.

7. Andel skyddad natur

Biologisk mångfald kan bevaras genom aktiv strukturerad skötsel av naturskyddade områden. Danderyds kommun har 394 ha naturreservat vilket motsvarar 12,1 % av kommunens yta.

8. Antal arter vid utvalda mätpunkter

Genom återkommande räkningar av växtarter och fåglar vid representativa platser i kommunen kan förändringen av den biologiska mångfalden mätas.

- 9. Andel kustnära vatten som uppfyller EU:s vattendirektiv**
Vattenkvaliteten i kommunens kustvatten vid Edsviken samt lilla- och stora Värtan behöver förbättras. Uppföljning av kemisk och ekologisk status är därför viktigt.
- 10. Andel vattenprover vid badplatser med tjänlig kvalitet utan anmärkning**
Det är viktigt att hålla hög vattenkvalitet vid badplatser för att främja friluftslivet. Badvattenkvaliteten vid kommunens badplatser är förhållandevis god.
- 11. Antal påstigningar på kollektivtrafik i kommunen**
Användningen av tunnelbana, Roslagsbanan och buss främjar flera miljömål.
- 12. Antal laddstationer för elfordon**
Genom att uppföra laddstationer på attraktiva platser som alla kan nyttja underlättas övergången till fossilbränslefria fordonsalternativ.
- 13. Andel återvunnet material (kg per invånare)**
Genom att främja återvinning och återbruk minskar onödigt och farligt avfall på deponier.
- 14. Andel inköpta ekologiska livsmedel i organisationen**
Ekologiska livsmedel innehåller mindre rester av bekämpningsmedel än de inom konventionellt jordbruk. Den ekologiska produktionen främjar biologisk mångfald.
- 15. Andel förskolor och skolor som är med i Grön Flagg**
Miljöarbete på förskolor och skolor i form av Grön flagg, miljödiplomering eller miljöcertifiering kan fokuseras på flera miljöområden och engagera våra barn och unga.
- 16. Andel kommunala storkök som är miljödiplomerade**
Ett strukturerat miljöarbete i storkök främjar miljö- och klimatsmart mat.

DANDERYDS KOMMUN

Danderyds kommun
Djursholms slott, Box 66
182 05 Djursholm
08-568 910 00

Mer information finns på www.danderyd.se/miljoprogram

